Utbildningsinspektion i Bodaskolan, grundskola årskurserna 1–9

Innehåll

Inledning 1
Underlag 1
Beskrivning av skolan 2
Sammanfattande bedömning 2
Bedömning av utbildningsresultaten 3
Bedömning av verksamheten 5
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen 7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Bodaskolan den 28 februari, 1 och 2 mars 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Bodaskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Bodaskolan intervjuades rektorn, biträdande rektorn, representanter för lärare och övrig personal, elevhälsoteam, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i olika årskurser och även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan

Bodaskolan	Antal elever
Grundskola	778
Obligatorisk särskola	2

Bodaskolan är belägen i ett bostadsområde med i huvudsak flerbostadshus samt till viss del villabebyggelse i kommundelen Brämhult. Denna kommundel har många invånare som har sitt ursprung i andra länder. Skolan byggdes 1973–1974 och står vid tillfället för inspektionen inför en renovering. I skolan arbetar elever och personal i sju arbetslag. I rektorsområdet ingår också undervisning vid lasarettet samt vid den särskilda undervisningsgrupp som kallas ”Funningen”.

Skolan saknar förskoleklass och fritidshem. Dessa verksamheter är belägna på ett kortare avstånd från skolan. Av skolans elever är 295 elever berättigade till modersmålsundervisning och av dessa deltar 151 elever i modersmåls-undervisning och 33 studerar enligt kursplanen svenska som andraspråk. Enligt Skolverkets statistik är det i princip enbart elever i årskurs 9 som läser enligt kursplanen för svenska som andra språk. Vid skolan finns en klass som benämns ”den internationella klassen”. Alla elever där har annat modersmål än svenska och de behärskar ännu inte fullt ut det svenska språket. Alla elever i den gruppen studerar efter kursplanen i svenska som andraspråk.

I skolan finns också klasser där elever med olika funktionshinder samlats. I vad skolan benämner som ”Kommunikationsklasser” finns elever med grava språkstörningar och i ”Rh-klasser” finns elever med rörelsehinder. I dessa klasser finns elever även från andra kommundelar och kommuner. Dessa elever erbjuds att efter årskurs 9 i grundskolan delta i ytterligare ett år i grundskolan. Under rektorns ansvar vilar också ”Funningen” som är en särskild undervisningsgrupp förlagd i en numera nedlagd skola. Här kan elever i årskurs 7–9 från alla skolor i kommunen tas emot och fullgöra sin skolgång.

Information om skolan finns på en hemsida, men denna har till delar ett innehåll som inte är helt aktuellt.

I skolan finns ett bibliotek och i nära anslutning en fritidsgård. Skolgården omfattar områden runt och mellan byggnaderna och det finns grönområden med möjligheter till lek och idrott.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Bodaskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Bodaskolan ger eleverna förhållandevis goda förutsättningar att nå målen och skolan har vissa rutiner för att följa upp elevernas kunskapsutveckling. Personalen är till stora delar engagerad och förtrogen med läroplanens uppdrag. Genom biblioteket i skolan får eleverna tillgång till olika källor att söka kunskap. Bemötandet av eleverna i biblioteket är både personligt och

respektfullt. Skolans ledning är sedan länge förtrogen med verksamheten och har stor kunskap om denna.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör följa upp och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.
- Lärarna bör informera eleverna om innehållet i de nationella kursplanerna.
- Skolan bör, framförallt i de högre årskurserna, i högre grad sträva efter att utveckla elevernas inflytande över och ansvar för sin utbildningen.
- Skolan bör utarbeta rutiner så att eleverna garanteras kontinuitet och progression i sin utbildning.
- Skolan bör analysera skälet till det förhållandevis låga antal elever som studerar efter kursplanen i svenska som andra språk.
- Skolan bör utreda elevers eventuella behov av studiehandledning på modersmål.
- Skolans ledning bör diskutera hur den på ett tydligare sätt kan styra den pedagogiska verksamheten.
- Kompetensen hos lärare med nyare lärarutbildning kan i större utsträckning tas tillvara.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp saknas (5 kap. 5 § grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94.

Enligt skolans kvalitetsredovisning för läsåret 2004/05 visar resultatet av de nationella ämnesproven för årskurs 5 att 73 procent av eleverna når målen i svenska, 82 procent målen i matematik och 86 procent målen engelska.

I de nationella proven för årskurs 9 når 86 procent av eleverna målen i svenska, 84 procent målen i matematik och 93 procent målen i engelska. Av betygsstatistiken för läsåret 2004/05 framgår att 78 procent av eleverna har betyg i svenska, 87 procent i matematik och 83 procent i engelska.

Eleverna i Bodaskolan har, enligt Skolverkets analysverktyg SALSA[1], år 2005 utbildningsresultat som i stort sett är i linje med det modellberäknade värdet när det gäller meritvärde.

[1] Modellberäkningen i SALSA tar hänsyn till olika bakgrundsfaktorer, bland annat föräldrarnas utbildning och andelen elever med utländsk bakgrund.

Tabell 1. *Elevernas genomsnittliga meritvärde, andel elever (procent) med fullständigt slutbetyg samt andelen behöriga (procent) till nationellt program i gymnasieskolan år 2004 och 2005:*

Resultatmått för elever i årskurs 9	Bodaskolan		Riket	
	2004	2005	2004	2005
Meritvärde	190,9	180,7	206,9	206,3
Andel med fullständigt slutbetyg (procent)	62	74	75,9	75,5
Andel behöriga till nationellt program (procent)	75,9	75	89,6	89,2

Meritvärdet ligger lägre än riket liksom även andelen elever med fullständigt slutbetyg och andelen behöriga till nationellt program. Enligt rektorn har skolan problem med att det finns elever med mycket stor frånvaro.

Uppföljningen av elevernas kunskaper i de övriga ämnena är inte systematiserad så att det finns en samlad dokumentation i skolan, varför måluppfyllelsen i de övriga ämnena inte går att utläsa. Inspektörerna bedömer att skolan bör följa upp och utvärdera elevernas kunskaper i samtliga ämnen.

Inspektörerna bedömer att elevernas medvetenhet om målen för utbildningen varierar stort och att det finns skillnader mellan olika lärares sätt att informera om dessa mål. Flertalet av de intervjuade eleverna känner inte till att det finns nationella mål för utbildningen, utan ser innehållet i undervisningen som något lärarna själva bestämmer om. Inspektörerna bedömer därför att eleverna i högre grad bör informeras om innehållet i de nationella kursplanerna.

Elever och föräldrar ger en bild av en skola som tar itu med problemen när de uppstår. Enligt eleverna är lärarna överlag lätta att komma i kontakt med, dock finns det vissa lärare som inte är lika möjliga att nå. I skolan finns övervakningskameror i vissa miljöer, men eleverna vittnar om de delvis saknar de vuxna i skolan under den tid som inte är lektionstid. Eleverna berättar också att det i skolan finns elever som på olika sätt försöker utöva makt över de andra eleverna. Utifrån intervjuer med berörda och observationer under inspektionen anser dock inspektörerna att de flesta av eleverna trivs i sin skola och att de känner sig trygga. Eleverna respekterar också varandras olikheter och de tolererar inte kränkningar.

Sammanfattning

Skolan har inga rutiner för att följa upp och utvärdera vad eleverna lär sig i andra ämnen än engelska, matematik och svenska och skolan bör därför finna former för att även följa upp elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen.

Lärarna informerar i varierande grad om målen för utbildningen. Flertalet elever känner inte till att det finns nationella mål för utbildningen. Eleverna bör informeras om innehållet i de nationella kursplanerna.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Elevernas delaktighet

I Bodaskolan genomförs klassråd och där finns också elevråd. Det varierar dock från klass till klass i vilken omfattning klassråd sker och elevrådet arbetar främst med frågor som rör annat än undervisningen. Enligt Lpo 94 skall läraren se till att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Detta inflytande skall öka med stigande ålder och mognad. Det åligger rektorn att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Elevernas inflytande över klassens arbete och de egna studierna är begränsat, men varierar, enligt eleverna, beroende på vilken lärare som undervisar. Enligt eleverna är det lärarna som planerar verksamheten. I vissa ämnen har eleverna liten kännedom om målen och det förekommer också att eleverna snarare får en beskrivning av vad de förväntas göra än vad de skall lära sig. Att få tillfälle till att reflektera och utvärdera klassens arbete och det egna lärandet är, enligt eleverna, sällsynt. Inspektörernas bedömning är att skolan, framförallt i de högre årskurserna, i högre grad bör sträva utveckla elevernas inflytande över och ansvar för sin utbildning på det sätt som förutsätts i Lpo94.

Kränkande behandling

Enligt skolans plan mot kränkande behandling finns det på Bodaskolan ett antimobbningsteam, som ingriper direkt vid mobbning. Teamet består av personal på skolan. Klassföreståndare eller annan personal kan vända sig till antimobbningsteamet om mobbning sker. Teamet ser gärna att de kommer in i ett så tidigt skede som möjligt.

Skolan har också två så kallade ”kamratstödjare” från varje klass. Dessa skall komplettera vuxnas ögon och öron. Genom regelbundna träffar mellan mobbningsteam och kamratstödjare försöker skolan få en bild av stämningen på skolan, samt upptäcka eventuell mobbning.

I intervjuer uttrycker de yngre eleverna vid skolan en viss oro för att börja årskurs 7 eftersom de upplever att det är stor skillnad mellan att vara elev i årskurs 6 och i årskurs 7. I princip kan inspektörerna konstatera att det i Bodaskolan finns en stadieindelning som den tidigare läroplanen, Lgr 80, föreskrev.

Inspektörerna vill också uppmärksamma Bodaskolan på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete

för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år.

I Bodaskolans handlingsprogram mot kränkande behandling finns det en ambition att arbeta förebyggande för att minska förekomsten av kränkande behandling. Handlingsprogrammet behandlar dock inte de fall då kränkningar mellan vuxen och elev förekommer. Inspektörerna vill påpeka att skolan i sitt fortsatta arbete bör beakta även denna form av kränkning.

Individanpassning och stöd

I Bodaskolan finns olika sätt att individanpassa undervisningen och de yngre eleverna arbetar i olika grupperingar inom klassens ram.

I andra fall grupperas eleverna i Bodaskolan efter vissa av deras olika förutsättningar, som till exempel elevernas förmåga att behärska svenska språket, att kunna kommunicera, att röra sig eller att finna sig tillrätta i skolan. För elever som har problem i dessa avseenden har Bodaskolan inrättat särskilda undervisningsgrupper. Dessa finns såväl inom skolan som i en tidigare nedlagd skola utanför tätorten. Beslut om att placera elev i en särskild undervisningsgrupp skall fattas och information om att detta beslut kan överklagas skall följa beslutet. Inspektörerna bedömer att skolan inte fattar beslut om placering i särskild undervisningsgrupp med överklagandehänvisning Snarare är det så att placering i dessa grupper sker efter en form av ansökan, vilket inte är förenligt med intentionerna i styrdokumenten.

Enligt vad inspektörerna noterar är samarbetet lärarna emellan kring elevens hela situation i skolan inte alltid tillfredsställande. Särskilt i de senare årskurserna förefaller lärarna arbeta ensamma kring eleverna. Skolan har, som tidigare nämnts, inte rutiner för att följa upp och utvärdera elevernas kunskaper och utveckling i någon samlad form. Inte heller finns hos lärarna någon direkt kännedom om elevernas tidigare kunskaper. Skolan bör därför i större utsträckning utarbeta rutiner så att eleverna garanteras kontinuitet och progression i sin utbildning.

För de elever som är i behov av särskilda stödåtgärder upprättas åtgärdsprogram. Skolan har rutiner för att upptäcka och sätta in åtgärder för elever i behov av särskilda stödåtgärder.

Ca 40 procent av skolans elever har ett annat modersmål än svenska. Inspektörerna bedömer att det ändå är ett förhållandevis litet antal elever som studerar enligt kursplanen i svenska som andraspråk och skolan bör analysera denna omständighet.

Studiehandledning för elever med annat modersmål än svenska förekommer i liten utsträckning på skolan. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör utreda elevers eventuella behov av studiehandledning på modersmål.

Utvärdering av lärandet

Skolan genomför olika tester och diagnoser kring t.ex. läsning och läsförståelse. Därutöver använder skolan de nationella proven i årskurserna 5 och 9 för att följa upp elevernas utveckling i ämnena engelska, matematik och svenska. I övriga ämnen finns för skolan inget gemensamt system för att följa upp och dokumentera elevernas kunskapsutveckling.

Kvalitets- och förbättringsarbete

Bodaskolan upprättar årligen en kvalitetsredovisning för det gångna läsåret. I denna redogör de olika verksamhetsområdena för sin verksamhet utifrån ett antal utvecklingsområden. För varje utvecklingsområde framgår nationella, lokala samt arbetslagens mål, åtgärder, resultat och en bedömning av måluppfyllelsen inom området.

I intervjuer med lärare framkommer det att Bodaskolan är en skola som medger en hög grad av självständighet och utrymme för den enskilde läraren. Arbetslagen är, enligt vissa, enbart en konstruktion på papperet och innebär i praktiken inget forum för samarbete. Inte heller ger de utrymme för att reflektera kring och utvärdera resultatet av den verksamhet som bedrivs i Bodaskolan. Det framkommer också under inspektionen att utvärdering av lärarnas arbete eller att lärare diskuterar varandras arbete är sällsynt.

Skolledning och intern kommunikation

Intervjuer och observationer ger inspektörerna intrycket att rektorn och biträdande rektorn har en bra överblick över verksamheten i stort vid skolan. Enligt lärarna finns det dock på skolan ett större behov av att diskutera pedagogiska frågor. Eleverna ser också gärna att skolledningen i större utsträckning finns till hands och kan möta dem i olika frågeställningar. Inspektörerna bedömer att styrning och ledning i huvudsak fungerar på ett tillfredsställande sätt. Det finns dock anledning för skolans ledning att diskutera hur de på ett tydligare sätt skulle kunna styra den pedagogiska verksamheten.

Sammanfattning

Skolan bör, framförallt i de högre årskurserna, i högre grad sträva efter att utveckla elevernas inflytande över och ansvar för sin utbildning på det sätt som förutsätts i Lpo94.

I de fall elever placeras i särskilda undervisningsgrupper skall beslut om att placera elev i en särskild undervisningsgrupp fattas och information om att detta beslut kan överklagas skall följa detta beslut.

Skolan bör i större utsträckning utarbeta rutiner så att eleverna garanteras kontinuitet och progression i sin utbildning.

Inspektörerna bedömer att det är ett förhållandevis lågt antal elever som studerar efter kursplanen i svenska som andraspråk och skolan bör analysera denna omständighet. Inspektörerna bedömer vidare att skolan bör utreda elevers eventuella behov av studiehandledning på modersmål.

Skolans ledning bör diskutera hur den på ett tydligare sätt kan styra den pedagogiska verksamheten.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till utbildning

Modersmål och svenska som andraspråk etc.

Personal

I Bodaskolan har, enligt rektorn, i stort sett all pedagogisk personal relevant utbildning. Personalen är organiserad i arbetslag, men inspektörerna bedömer att den samverkan som sker kring eleverna i vissa delar är liten. Det är snarare så att det finns spontant samarbete vissa lärare emellan, men att det också finns lärare som ännu inte ser vikten av att samarbeta kring eleven. Inte heller förefaller kompetensen hos lärare med nyare lärarutbildning att tas tillvara då skolan, som tidigare nämnts, är organiserad i stadier. Detta innebär att eleverna upp till och med årskurs 6 undervisas enligt ett klasslärarsystem för att sedan i årskurs 7 möta ett ämneslärarsystem.

De senaste åren har kompetensutveckling erbjudits framförallt genom att kommundelen Brämhult eller Borås kommun anordnat gemensam kompetensutveckling. Så har t.ex. alla lärare i Borås blivit erbjudna 5 poäng i specialpedagogik. Många av skolans lärare har gått denna utbildning. Betyg och bedömning har också varit ett prioriterat område.

Materiella resurser

Enligt de intervjuade lärarna och eleverna har skolan tillgång till utrustning i rimlig omfattning. En del av läromedlen är dock inte helt aktuella. Det intryck inspektörerna får är att det varierar stort i vilken utsträckning datorer används. Enligt eleverna används de främst till att skriva rent texter och mer sällan för att söka fakta. Vid skolan finns också ett skolbibliotek där eleverna har tillgång till litteratur och även andra källor. Inspektörerna noterar att i denna miljö har eleverna tillgång till ro att studera. De bli bemötta med respekt och personalen känner dem. Lokalerna är till stora delar slitna, men vissa salar är helt uppdaterade med funktionella datorer.

Sammanfattning

Personalen är organiserad i arbetslag, men inspektörerna bedömer att den samverkan som sker kring eleverna i vissa delar är liten. Kompetensen hos lärare med nyare lärarutbildning tas inte tillvara då skolan är organiserad i stadier. Inspektörerna bedömer att kompetensen hos lärare med nyare utbildning kan tas till vara i större utsträckning.

Datum	Ort
2006-12-07	Göteborg

Agneta Kristensson

Sonja Henriksson